

**Kansalaisten mielipiteitä
liikenteen
turvallisuudesta
Suomessa ja Ruotsissa
vuonna 2007**

Leena Pöysti, Sirpa Rajalin

SISÄLTÖ

Vastaajat.....	5
Kuinka monta liikennekuolemaa vuodessa olisi hyväksyttävissä?	5
Tärkeimmät keinot liikenneturvallisuuden parantamiseksi	6
Mielipiteet rattijuopumusta ehkäisevistä toimenpiteistä	7
Lainsäädäntö, valvonta ja rangaistukset.....	7
Oma käyttäytyminen	8
Mielipiteet ylinopeudella ajamista ehkäisevistä toimenpiteistä	11
Nykyisten nopeusrajoitusten muuttaminen.....	11
Valvonta ja rangaistukset	12
Oma käyttäytyminen	14
Turvavyöt.....	14
Mielipiteet muista liikenneympäristön turvallisuutta parantavista toimenpiteistä	16
Lainatut lähteet	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Liite 1 lainsäädäntöä Suomessa ja Ruotsissa	17
Rangaistukset rattijuopumuksesta	17

Taulukot

Taulukko 1 Autoilu	5
Taulukko 2 Kuinka monta liikennekuolemaa vuodessa olisi mielestäsi hyväksyttävissä?	5
Taulukko 3 Kuinka monta liikennekuolemaa vuodessa olisi mielestäsi hyväksyttävissä: vastausten jakauma.....	6
Taulukko 4 Kolme tärkeintä keinoa parantaa liikenneturvallisuutta.....	6
Taulukko 5 Oletko viimeisen 12 kuukauden aikana torkahtanut autoa ajaessasi?	7
Taulukko 6 Kaikki autot pitäisi varustaa alkolukolla, joka edellyttää puhalluskoetta joka kerta autoa käynnistettäessä..	7
Taulukko 7 Rattijuopumusrajan pitäisi olla 0,2 promillea nykyisen 0,5 promillen sijasta	7
Taulukko 8 Rangaistus rattijuopumuksesta pitäisi olla nykyistä ankarampi.....	8
Taulukko 9 Oletko viimeisen 12 kuukauden aikana ajanut autoa nautittuasi alkoholia?.....	8
Taulukko 10 Oletko viimeisen 12 kuukauden aikana ollut sellaisen kuljettajan kyydissä joka on ollut alkoholin vaikutuksen alainen?	9
Taulukko 11 Oletko viimeisen 12 kuukauden aikana joutunut kuljettajana poliisin rattijuopumusratsiaan?.....	9
Taulukko 12 Todennäköisyys tulla pysäytetyksi poliisin pitämässä ratsiassa on lisääntynyt viime aikoina	10
Taulukko 13 Todennäköisyys tulla pysäytetyksi poliisin pitämässä ratsiassa on lisääntynyt viime aikoina / Oletko viimeisen 12 kuukauden aikana joutunut kuljettajana poliisin rattijuopumusratsiaan?.....	11
Taulukko 14 On kohtuullista alentaa nopeusrajoituksia liikenneturvallisuuden lisäämiseksi	11
Taulukko 15 Nopeusrajoitus moottoritiellä pitäisi korottaa 130 km/h:iin	12
Taulukko 16 Nopeusrajoitus suojatien kohdalla tulee aina olla enintään 30 km/h.....	12
Taulukko 17 Autot harvoin pysähtyvät kun olen aikeissa ylittää kadun suojatietä pitkin.....	12
Taulukko 18 Nopeusrajoituksia pitäisi voida vaihdella liikennemäärän ja sään mukaan	12
Taulukko 19 Yhä useammilla kaduilla ja teillä pitäisi olla automaattinen nopeusvalvonta (eli kamerat)	13
Taulukko 20 Rangaistuksen ylinopeudesta tulisi olla nykyistä ankarampi	13
Taulukko 21 Poliisin puuttumiskynnystä ylinopeuksiin tulisi laskea.....	13
Taulukko 22 On tärkeämpää noudattaa liikenteen rytmiä kuin nopeusrajoituksia	14
Taulukko 23 Haluaisin autooni teknisen apuvälineen jotta voisin helpommin noudattaa nopeusrajoituksia	14
Taulukko 24 Kuinka usein henkilöautolla ajaessasi käytät turvavyötä? Taajamissa.....	15
Taulukko 25 Kuinka usein henkilöautolla ajaessasi käytät turvavyötä? Taajamien ulkopuolella	15

Taulukko 26 Jos linja-autossa on asennettuna turvavyö, kuinka usein käytät sitä?.....	15
Taulukko 27 Kaikissa autoissa pitäisi olla tekninen järjestelmä, joka muistuttaisi kuljettajia ja matkustajia turvavyön käytöstä	15
Taulukko 28 Yhä useampi risteys pitäisi korvata liikenneympyrällä.....	16
Taulukko 29 Kaikki suuremmat tiet pitäisi varustaa keskikaiteilla nokkakolareiden ehkäisemiseksi	16

VASTAAJAT

Tutkimus toteutettiin syksyllä 2007. Tutkimuksessa Suomen Gallupin järjestämään internetkyselyyn vastasi yhteensä 1279 henkilöä. Heistä 54 prosenttia oli naisia. Vastajat olivat iältään 15–83 -vuotiaita, iän keskiarvo oli 46,6 vuotta. Ansiotyössä (tai perhevapaalla) oli 64 prosenttia vastaajista, noin joka kolmannella vastaajalla oli lapsi(a).

Tutkimuksessa esitetyt kysymykset ovat pääosin samoja kuin ruotsin Vägverketin vuosittain (1981–2003 & 2005–2007) julkaisemassa Trafiksäkerhet – julkaisussa. Tässä raportissa esitellään soveltuvin osin, millaisia yhtäläisyyksiä ja eroja suomalaisten ja ruotsalaisten vastauksissa on. Osa eroista aiheutuu aineiston keruutavasta (Ruotsissa käytössä postikysely, jossa kolme muistutusta), myös ikä- ja sukupuolijakaumat eroavat. Osan eroista saattaa myös aiheuttaa kysymysten kääntäminen suomenkielelle, jolloin kysymystapa ja kysymyksen sävy usein hieman muuttuu.

Suomalaisilta vastaajilta kysyttiin tutkimuksen alussa, ajavatko he itse autoa. Suurin osa kertoi ajavansa ainakin joskus autoa (83 %). Naisista 77 prosenttia ja miehistä 90 prosenttia kertoi ajavansa autoa säännöllisesti tai silloin tällöin. Autoa ajavilta kysyttiin myös, kenen omistamalla autolla he ajavat. Suurimmalla osalla (81 %) oli oma auto, työsuhdeauto oli neljällä prosentilla ja ”muu auto” kolmella prosentilla vastaajista. Suosituimmat automerkit ovat Toyota, Volkswagen, Ford ja Volvo.

TAULUKKO 1 AUTOILU

AJATKO SINÄ ITSE AUTOA?	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
Ajan säännöllisesti	827	64,7	65,7
Ajan silloin tällöin	216	16,9	82,8
En aja	216	16,9	100
Yhteensä	1259	98,4	

KUINKA MONTA LIIKENNEKUOLEMAA VUODESSA OLISI HYVÄKSYTTÄVISSÄ?

Kyselyn mukaan noin puolet suomalaisista on sitä mieltä, ettei yksikään liikennekuolema ole hyväksyttävissä. Tyypillisin vastaus kysymykseen ”**Kuinka monta liikennekuolemaa vuodessa olisi hyväksyttävissä?**” olikin nolla kuolemaa. Vastausten mediaani oli 10 kuolemaa ja keskiarvo 85 kuolemaa. Keskiarvoa nostaa selvästi kaksi vastausta, jotka olivat 4000 ja 10 000. Lisäksi 6 kuljettajaa oli valmis hyväksymään 1000–2000 liikennekuolemaa.

TAULUKKO 2 KUINKA MONTA LIIKENNEKUOLEMAA VUODESSA OLISI MIELESTÄSI HYVÄKSYTTÄVISSÄ?

N	1279
Keskiarvo*	85
Mediaani	10
Tyyppiä	0

*muutama poikkeuksellisen suuri vastaus (1000–10 000) nostaa keskiarvoa.

Vastaajista 80 prosenttia on sitä mieltä että liikennekuolemia tulisi olla enintään sata (0-100). Vain reilu kolme prosenttia vastaajista hyväksyy nykyisen liikennekuolemien määrän, yli 300 liikennekuolemaa (ks. Taulukko 3 Kuinka monta liikennekuolemaa vuodessa olisi mielestäsi hyväksyttävissä: vastausten jakauma). Ennakkotietojen mukaan liikenteessä kuoli viime vuonna (vuosi 2007) yhteensä 378 henkilöä.

TAULUKKO 3 KUINKA MONTA LIIKENNEKUOLEMAA VUODESSA OLISI MIELESTÄSI HYVÄKSYTTÄVISSÄ: VASTAUSTEN JAKAUMA

KUINKA MONTA LIIKENNEKUOLEMAA OLISI HYVÄKSYTTÄVISSÄ	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
ei yhtään kuolemaa	606	47,4	47,4
1-10 kuolemaa	72	5,6	53
11-50 kuolemaa	131	10,2	63,3
51-100 kuolemaa	208	16,3	79,5
101-300 kuolemaa	219	17,1	96,6
301-400 kuolemaa	23	1,8	98,4
yli 400 kuolemaa	20	1,6	100
Yhteensä	1279	100	

Ruotsissa tehdyn ”Trafiksäkerhet” (Vägverket 2006) kyselyn mukaan ruotsalaisista hieman suomalaisia suurempi osuus, 58 prosenttia, on sitä mieltä, ettei liikennekuolemia tulisi lainkaan tapahtua.

TÄRKEIMMÄT KEINOT LIIKENNETURVALLISUUDEN PARANTAMISEKSI

Suomalaisten mielestä kolme tärkeintä keinoa liikenneturvallisuuden parantamiseksi olisivat liikennejuopumuksen vähentäminen (88 % mainitsi), ajonopeudet (54 %) ja turvavälit (47 %). Ruotsissa vuonna 2007 tehdyn ”Trafiksäkerhet”- kyselyn (Vägverket 2007) mukaan myös ruotsalaiset asettavat rattijuopumuksen estämisen tärkeimmäksi keinoksi liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Muutoin suomalaisten ja ruotsalaisten mielipiteet parhaista keinoista jakaantuivat hyvin eri tavoin. Ruotsalaisvastaajat antoivat toiseksi eniten ääniä vaihtoehdolle ”ei ajeta punaisia päin”.

Suomen ja Ruotsin tietoja verrattaessa on kuitenkin hyvä huomata, että ruotsalaisessa kyselyssä vaihtoehto ”Väsyneenä ajamiseen” ei ollut lainkaan mukana. Tämä selittää osan jakaumaeroista. Suomen kyselyssä väsyneenä ajamiseen vaikuttaminen sai melko paljon kannatusta, sillä joka kolmas vastaaja koki väsyneenä ajamiseen vaikuttamisen tärkeäksi keinoksi parantaa liikenneturvallisuutta. Väsymyksen merkitystä korostaa myös se, että vastaajista kuusi prosenttia oli torkahtanut viimeisen vuoden aikana autoa ajaessaan.

TAULUKKO 4 KOLME TÄRKEINTÄ KEINOA PARANTAA LIIKENNETURVALLISUUTTA

3 TÄRKEINTÄ KEINOA PARANTAA LIIKENNETURVALLISUUTTA / ”VILKA TRE BETEENDEN TROR DU ÄR VIKTIGAST FÖR TRAFIKSÄKERHETEN”	Suomi %	Ruotsi %	järjestys Suomessa	järjestys Ruotsissa
liikennejuopumukseen /inte köra rattfull	87,6	94,2	1	1
ajonopeuksiin / hålla fastighetsgränserna	53,5	27,3	2	5
turvavälien pitämiseen /hålla avståndet till framfövarande fordon	47	42,1	3	4
väsyneenä ajamiseen /---ei vastaavaa---	31	puuttuu!	4	
punaisia päin ajamiseen /inte köra mot rött ljus	30,4	58,2	5	2
turvavyön käyttöön /använda billbälte	25,8	51,1	6	3
kännykän käyttöön ajon aikana / inte prata i mobiltelefon när man kör	12,5	20,8	7	6
pyöräilykypärän käyttöön /använda cykelhjälm	12,2	6,5	8	7

Taulukko 5 Oletko viimeisen 12 kuukauden aikana torkahtanut autoa ajaessasi?). Jos tässä huomioidaan ainoastaan ne vastaajat, jotka kertovat autoa ajavansa, osuus on seitsemän prosenttia. Ruotsalaista vastaajista (Vägverket, 2007) lähes joka kymmenes (9,6 %) kertoi nukahtaneensa tai lähes nukahtaneensa autoa ajaessaan (somnat/nästän somnat vid ratten).

TAULUKKO 5 OLETKO VIIMEISEN 12 KUUKAUDEN AIKANA TORKAHTANUT AUTOA AJAESSASI?

OLETKO TORKAHTANUT AUTOA AJAESSASI?	N	Prosenttia	Kumulatiivinen
en aja autoa lainkaan	182	14,2	14,6
en yhtään kertaa	988	77,2	93,8
muutaman kerran (1-2 kertaa)	71	5,6	99,4
joitakin kertoja (3-5 kertaa)	4	0,3	99,8
useita kertoja (6 kertaa tai useammin)	3	0,2	100,0
Yhteensä	1248	97,6	

MIELIPITEET RATTIJUOPUMUSTA EHKÄISEVISTÄ TOIMENPITEISTÄ

LAINSÄÄDÄNTÖ, VALVONTA JA RANGAISTUKSET

Koska vastaajat asettivat rattijuopumuksen vähentämiseksi tärkeimmäksi keinoksi parantaa liikenneturvallisuutta, rattijuopumuksen vastaiset toimet saivat melko paljon kannatusta. Vastaajista yli puolet, 54 prosenttia, oli sitä mieltä että kaikki autot pitäisi varustaa alkolukolla. Vielä useammat, 65 prosenttia, olivat sitä mieltä että rattijuopumusraja tulisi laskea 0,2 promilleen ja peräti 86 prosenttia sitä mieltä että rattijuopumuksesta saatavia rangaistuksia tulisi koventaa.

TAULUKKO 6 KAIKKI AUTOT PITÄISI VARUSTAA ALKOLUKOLLA, JOKA EDELLYTTÄÄ PUHALLUSKOETTA JOKA KERTA AUTOA KÄYNNISTETTÄESSÄ

KAIKKI AUTOT PITÄISI VARUSTAA ALKOLUKOLLA	N	prosenttia	kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	378	29,6	29,6
- samaa mieltä	318	24,9	54,4
- hieman eri mieltä	257	20,1	74,5
- eri mieltä	167	13,1	87,6
- täysin eri mieltä	110	8,6	96,2
- ei osaa sanoa	49	3,8	100
yhteensä	1279	100	

TAULUKKO 7 RATTIJUOPUMUSRAJAN PITÄISI OLLA 0,2 PROMILLEA NYKYISEN 0,5 PROMILLEN SIJASTA

RATTIJUOPUMUSRAJAN PITÄISI OLLA 0,2 PROMILLEA	N	prosenttia	kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	521	40,7	40,7
- samaa mieltä	315	24,6	65,4
- hieman eri mieltä	175	13,7	79

- eri mieltä	115	9	88
- täysin eri mieltä	100	7,8	95,9
- ei osaa sanoa	53	4,1	100
yhteensä	1279	100	

TAULUKKO 8 RANGAISTUS RATTIJUOPUMUKSESTA PITÄISI OLLA NYKYISTÄ ANKARAMPI

RANGAISTUS RATTIJUOPUMUKSESTA PITÄISI OLLA ANKARAMPI	N	prosenttia	kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	756	59,1	59,1
- samaa mieltä	342	26,7	85,8
- hieman eri mieltä	89	7	92,8
- eri mieltä	30	2,3	95,2
- täysin eri mieltä	10	0,8	95,9
- ei osaa sanoa	52	4,1	100
yhteensä	1279	100	

Suomalaiset kannattavat monia tässä kysytyjä rattijuopumuksen estokeinoja hieman harvemmin kuin ruotsalaiset. Ruotsalaisista vastaajista (Vägverket, 2007) 68,5 prosenttia oli valmis hyväksymään alkoholukon vakiovarusteeksi ("Alla bilar borde utrustas med ett alkoholås där ett utandningsprov krävs varje gång bilen skall startas"), 92,8 prosenttia kannatti kovempaa rangaistusta rattijuopumuksesta ("Straffet för rattfylleri borde vara hårdare") ja 55,8 prosenttia kannatti rattijuopumusrajan alentamista 0 promilleen (Gränsen för rattfylleri borde gå vid 0 promille och inte som nu vid 0,2"). Ruotsissa siis on jo käytössä 0,2 promilleraja.

OMA KÄYTTÄYTYMINEN

Vastaajista lähes kahdeksan prosenttia kertoi ajaneensa vuoden sisään autoa alkoholia nautittuaan. Niistä, jotka kertoivat autoa ajavansa ja juovansa alkoholia (N=983), alkoholia nauttineena ajaneiden osuus oli lähes kymmenen prosenttia (9,7 %). Ruotsalaisista vastaajista (Vägverket, 2007) 4,9 prosenttia kertoi ajaneensa alkoholia nautittuaan (kört efter att ha druckit alkohol).

TAULUKKO 9 OLETKO VIIMEISEN 12 KUUKAUDEN AIKANA AJANUT AUTOA NAUTITTUASI ALKOHOLIA?

OLETKO AJANUT AUTOA NAUTITTUASI ALKOHOLIA?	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
en aja autoa lainkaan	166	13,0	13,3
en käytä alkoholia lainkaan	99	7,7	21,2
en yhtään kertaa	888	69,4	92,4
ehkä jonkun kerran (1-2 kertaa)	71	5,6	98,1
muutamia kertoja (3-5 kertaa)	12	0,9	99,0
useita kertoja (6 kertaa tai useammin)	12	0,9	100,0
Yhteensä	1248	97,6	

Yllättäen harvemmat vastaajat kertoivat olleensa alkoholia nauttineen kuljettajan kyydissä, kuin mitä itse alkoholia nauttineiden kuljettajien osuus oli. Vastaajista joka kahdeskymmenes (5 %) kertoi olleensa vuoden sisään humalaisen kuljettajan kyydissä. Ruotsalaisista (Vägverket, 2007) näin kertoi tehneensä yhtä moni, 4,5 prosenttia.

TAULUKKO 10 OLETKO VIIMEISEN 12 KUUKAUDEN AIKANA OLLUT SELLAISEN KULJETTAJAN KYDISSÄ JOKA ON OLLUT ALKOHOLIN VAIKUTUKSEN ALAINEN?

OLETKO OLLUT ALKOHOLIN VAIKUTUKSEN ALAISEN KULJETTAJAN KYDISSÄ?	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
en kertaakaan	1213	94,8	94,8
ehkä jonkun kerran (1-2 kertaa)	57	4,5	99,3
muutamia kertoja (3-5 kertaa)	6	0,5	99,8
useita kertoja (6 kertaa tai useammin)	3	0,2	100,0
Yhteensä	1279	100	

Yli puolet vastaajista (50 %) kertoi, ettei ole viimeisen vuoden aikana joutunut kertaakaan poliisin rattijuopumusratsiaan. Autoa ajavista vastaajista (N=1078) tämä osuus on 60 prosenttia. Rattijuopumusratsiaan oli siis joutunut neljä kymmenestä autoilevasta vastaajasta. Tämä on jotakuinkin samansuuruinen osuus kuin Ruotsissa tehdyssä kyselyssä (Vägverket, 2007). Siinä ruotsalaisvastaajista 35 prosenttia kertoi joutuneensa poliisin rattijuopumusratsiaan vuoden sisällä.

TAULUKKO 11 OLETKO VIIMEISEN 12 KUUKAUDEN AIKANA JOUTUNUT KULJETTAJANA POLIISIN RATTIJUOPUMUSRATSIAAN?

OLETKO JOUTUNUT KULJETTAJANA POLIISIN RATTIJUOPUMUSRATSIAAN?	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
en aja autoa lainkaan	170	13,3	13,6
en yhtään kertaa	645	50,4	65,3
muutaman kerran (1-2 kertaa)	373	29,2	95,2
joitain kertoja (3-5 kertaa)	52	4,1	99,4
useita kertoja (6 kertaa tai useammin)	8	0,6	100,0
Yhteensä	1248	97,6	

Vastaajista yli puolet (61 %) oli *eri mieltä* väitteen "Todennäköisyys tulla pysäytetyksi poliisin pitämässä ratsiassa on lisääntynyt viime aikoina. Samaa mieltä väitteen kanssa oli noin joka neljäs vastaaja (27 %). Mitä useammin kuljettaja oli ollut mukana poliisiratsiassa, sitä useammin hän katsoi todennäköisyyden lisääntyneen ($p=,000$). Vastaavasti ne, jotka eivät olleet ratsiaan joutuneet vastasivat väitteeseen todennäköisyyden lisääntymisestä muita useammin "eri mieltä" (ks.

Taulukko 13 Todennäköisyys tulla pysäytetyksi poliisin pitämässä ratsiassa on lisääntynyt viime aikoina / Oletko viimeisen 12 kuukauden aikana joutunut kuljettajana poliisin rattijuopumusratsiaan?).

TAULUKKO 12 TODENNÄKÖISYYS TULLA PYSÄYTETYKSI POLIISIN PITÄMÄSSÄ RATSIASSA ON LISÄÄNTYNYT VIIME AIKAINA

TODENNÄKÖISYYS TULLA PYSÄYTETYKSI RATSIASSA ON LISÄÄNTYNYT	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	74	5,8	5,8
- samaa mieltä	273	21,3	27,1
- hieman eri mieltä	381	29,8	56,9
- eri mieltä	258	20,2	77,1
- täysin eri mieltä	146	11,4	88,5
- ei osaa sanoa	147	11,5	100,0
Yhteensä	1279	100	

TAULUKKO 13 TODENNÄKÖISYYS TULLA PYSÄYTETYKSI POLIISIN PITÄMÄSSÄ RATSIASSA ON LISÄÄNTYNYT VIIME AIKONA / OLETKO VIIMEISEN 12 KUUKAUDEN AIKANA JOUTUNUT KULJETTAJANA POLIISIN RATTIJUOPUMUSRATSIAAN?

		OLETKO VIIMEISEN 12 KUUKAUDEN AIKANA JOUTUNUT KULJETTAJANA POLIISIN RATTIJUOPUMUSRATSIAAN?					
		en aja autoa	en yhtään kertaa	muutaman kerran (1-2 kertaa)	joitain kertoja (3-5 kertaa)	useita kertoja (6 kertaa tai useammin)	yhteensä
TODENNÄKÖISYYS	- täysin samaa mieltä	7,1%	3,7%	5,6%	23,1%	37,5%	5,8%
TULLA PYSÄYTETYKSI	- samaa mieltä	24,7%	18,0%	23,6%	34,6%		21,2%
POLIISIN PITÄMÄSSÄ	- hieman eri mieltä	19,4%	31,6%	34,9%	17,3%	37,5%	30,4%
RATSIASSA ON LISÄÄNTYNYT	- eri mieltä	13,5%	24,0%	19,3%	11,5%		20,5%
VIIME AIKONA	- täysin eri mieltä	6,5%	14,1%	10,7%	5,8%	12,5%	11,7%
	- ei osaa sanoa	28,8%	8,5%	5,9%	7,7%	12,5%	10,5%
Yhteensä		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

MIELIPITEET YLINOPEUDELLA AJAMISTA EHKÄISEVISTÄ TOIMENPITEISTÄ

NYKYISTEN NOPEUSRAJOITUSTEN MUUTTAMINEN

Ajonopeuksien laskemisen liikenneturvallisuuden parantamiseksi koki kohtuulliseksi 45 prosenttia vastaajista. Joka kolmas vastaaja (32 %) oli sitä mieltä, että moottoriteillä nopeusrajoitus tulisi nostaa 130 km tunnissa. Tätä hieman useammat, 38 prosenttia, kannatti ajatusta, että suojatien kohdalla nopeusrajoitus ei saisi olla suurempi kuin 30 km tunnissa. Tutkimukseen vastanneet kokivatkin "tien saamisen" jalankulkijana nykyään melko harvinaiseksi. Kulkiessaan jalan, yli kuusi kymmenestä vastaajasta katsoi, että autot harvoin antavat tilaa, kun yrittää (itse) ylittää kadun suojatietä pitkin. Noin yksi vastaaja kymmenestä koki saavansa hyvin tilaa suojatiellä, eli oli väitteen kanssa eri mieltä tai täysin eri mieltä. Erot suomalaisten ja ruotsalaisten suojatiekokemuksissa ovat varsin suuria. Ruotsalaisista vastaajista (Vägverket, 2007) vain 30 prosenttia koki saavansa harvoin tilaa suojatiellä. Yhtä yleistä kuin suomessa suojatiellä ilman tilaa jääneitä oli ruotsissa 1990-luvun loppuun asti (1999: 56 % -- 2000: 35 %).

Lähes yhdeksän vastaajaa kymmenestä (86 %) kannatti ajatusta siitä, että nopeusrajoituksia tulisi voida vaihdella liikennemäärän ja sään mukaan. Ruotsalaisista vastaajista (Vägverket, 2007) suomalaisia vastaajia useammat, 51,7 prosenttia, oli sitä mieltä, että nopeusrajoituksia voisi laskea liikenneturvallisuuden parantamiseksi, mutta useammat myös kannattivat rajoituksen nostamista moottoriteillä (65,8 %) samoin kuin sen laskemista suojateillä (52,8 %).

TAULUKKO 14 ON KOHTUULLISTA ALENTAA NOPEUSRAJOITUKSIA LIIKENNETURVALLISUUDEN LISÄÄMISEKSI

ON KOHTUULLISTA ALENTAA NOPEUSRAJOITUKSIA	N	prosenttia	kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	201	15,7	15,7
- samaa mieltä	373	29,2	44,9
- hieman eri mieltä	406	31,7	76,6
- eri mieltä	149	11,6	88,3
- täysin eri mieltä	96	7,5	95,8
- ei osaa sanoa	54	4,2	100
yhteensä	1279	100	

TAULUKKO 15 NOPEUSRAJOITUS MOOTTORITIELLÄ PITÄISI KOROTTAA 130 KM/H:IIIN

NOPEUSRAJOITUS MOOTTORITIELLÄ PITÄISI KOROTTAA 130 KM/H:IIIN	N	prosenttia	kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	152	11,9	11,9
- samaa mieltä	262	20,5	32,4
- hieman eri mieltä	348	27,2	59,6
- eri mieltä	283	22,1	81,7
- täysin eri mieltä	157	12,3	94,0
- ei osaa sanoa	77	6,0	100,0
Yhteensä	1279	100	

TAULUKKO 16 NOPEUSRAJOITUS SUOJATIEN KOHDALLA TULEE AINA OLLA ENINTÄÄN 30 KM/H

NOPEUSRAJOITUS SUOJATIEN KOHDALLA ENINTÄÄN 30 KM/H	N	prosenttia	kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	153	12,0	12,0
- samaa mieltä	335	26,2	38,2
- hieman eri mieltä	412	32,2	70,4
- eri mieltä	208	16,3	86,6
- täysin eri mieltä	83	6,5	93,1
- ei osaa sanoa	88	6,9	100,0
Yhteensä	1279	100	

TAULUKKO 17 AUTOT HARVOIN PYSÄHTYVÄT KUN OLEN AIKEISSA YLITTÄÄ KADUN SUOJATIETÄ PITKIN

AUTOT HARVOIN PYSÄHTYVÄT SUOJATIELLÄ	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	339	26,5	26,5
- samaa mieltä	471	36,8	63,3
- hieman eri mieltä	303	23,7	87,0
- eri mieltä	114	8,9	95,9
- täysin eri mieltä	16	1,3	97,2
- ei osaa sanoa	36	2,8	100,0
Yhteensä	1279	100	

TAULUKKO 18 NOPEUSRAJOITUKSIA PITÄISI VOIDA VAIHDELLA LIIKENNEMÄÄRÄN JA SÄÄN MUKAAN

NOPEUSRAJOITUKSIA PITÄISI VOIDA VAIHDELLA	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	522	40,8	40,8
- samaa mieltä	573	44,8	85,6
- hieman eri mieltä	100	7,8	93,4
- eri mieltä	20	1,6	95,0
- täysin eri mieltä	15	1,2	96,2
- ei osaa sanoa	49	3,8	100,0
Yhteensä	1279	100	

VALVONTA JA RANGAISTUKSET

Valvonnan lisäämistä ja rangaistuksien koventamista kannatti yli puolet vastaajista. Automaattisen kameravalvonnan lisäämistä kannatti 56 prosenttia ja 53 prosenttia ylinopeusrangaistusten tiukentamista. Vastaajista neljä kymmenestä (40 %) oli sitä mieltä, että poliisin puuttumiskynnystä ylinopeuksiin tulisi laskea. Ruotsalaisista vastaajista (Vägverket, 2007) useammat (71,6 %) kannattivat automaattivalvontaa ("Automatisk hastighetsövervakning med

trafiksäkerhetskamera är ett bra sätt att övervaka hastighetsöverträdelser”). Vuonna 2006 kysymys oli enemmän suomen kysymystä vastaava Automatisk hastighetsövervakning på fler gator och vägar, jolloin 57,7% ruotsalaisista oli samaa mieltä.

Rangaistusten koventamista (”Straffet för fortkörning borde vara hårdare”) kannatti sen sijaan hieman pienempi osuus ruotsalaisista, 42,7 prosenttia. Poliisin puuttumiskynnyksen laskemista (”Polisens toleransgräns vid fortkörning borde sänkas”) kannatti jotakuinkin yhtä moni ruotsalainen (38,5 %) kuin suomalainen.

TAULUKKO 19 YHÄ USEAMMILLA KADUILLA JA TEILLÄ PITÄISI OLLA AUTOMAATTINEN NOPEUSVALVONTA (ELI KAMERAT)

YHÄ USEAMMILLA TEILLÄ PITÄISI OLLA AUTOMAATTIVALVONTAA	N	prosenttia	kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	219	17,1	17,1
- samaa mieltä	492	38,5	55,6
- hieman eri mieltä	276	21,6	77,2
- eri mieltä	143	11,2	88,4
- täysin eri mieltä	85	6,6	95
- ei osaa sanoa	64	5	100
yhteensä	1279	100	

TAULUKKO 20 RANGAISTUKSEN YLINOPEUDESTA TULISI OLLA NYKYISTÄ ANKARAMPI

RANGAISTUKSEN YLINOPEUDESTA TULISI OLLA ANKARAMPI	N	prosenttia	kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	284	22,2	22,2
- samaa mieltä	390	30,5	52,7
- hieman eri mieltä	332	26	78,7
- eri mieltä	121	9,5	88,1
- täysin eri mieltä	84	6,6	94,7
- ei osaa sanoa	68	5,3	100
yhteensä	1279	100	

TAULUKKO 21 POLIISIN PUUTTUMISKYNNYSTÄ YLINOPEUKSIIN TULISI LASKEA

POLIISIN PUUTTUMISKYNNYSTÄ YLINOPEUKSIIN TULISI LASKEA	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	173	13,5	13,5
- samaa mieltä	335	26,2	39,7
- hieman eri mieltä	322	25,2	64,9
- eri mieltä	206	16,1	81,0
- täysin eri mieltä	145	11,3	92,3
- ei osaa sanoa	98	7,7	100,0
Yhteensä	1279	100	

OMA KÄYTTÄYTYMINEN

Lähes puolet vastaajista oli sitä mieltä, että on tärkeämpää noudattaa liikenteen rytmiä kuin nopeusrajoituksia ja joka kolmas haluaisi autoonsa teknisen apuvälineen helpottamaan nopeusrajoitusten noudattamista. Tämä on selkeästi pienempi osuus kuin ruotsissa (Vägverket, 2007), jossa 50,9 prosenttia kertoi haluavansa tällaisen laitteen ("Jag skulle vilja ha ett teknisk hjälpmedel i bilen för att lättare kunna hålla hastighetsgränsserna"). Ruotsalaiset kuitenkin pitivät liikenteen rytmin noudattamista useammin nopeusrajoituksia tärkeämpänä, sillä 60,8 prosenttia oli väitteen "Det är viktigare att följa trafikrytmen än hastighetsgränsserna" kanssa samaa mieltä (Vägverket, 2007).

TAULUKKO 22 ON TÄRKEÄMPÄÄ NOUDATTA A LIIKENTEEN RYTM IÄ KUIN NOPEUSRAJOITUKSIA

ON TÄRKEÄMPÄÄ NOUDATTA A LIIKENTEEN RYTM IÄ KUIN RAJOITUKSIA	N	prosenttia	kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	205	16,0	16,0
- samaa mieltä	399	31,2	47,2
- hieman eri mieltä	351	27,4	74,7
- eri mieltä	160	12,5	87,2
- täysin eri mieltä	93	7,3	94,4
- ei osaa sanoa	71	5,6	100,0
Yhteensä	1279	100	

TAULUKKO 23 HALUAISIN AUTOONI TEKNISEN APUVÄLINEEN JOTTA VOISIN HELPOMMIN NOUDATTA A NOPEUSRAJOITUKSIA

HALUAISIN TEKNISEN APUVÄLINEEN	N	prosenttia	kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	94	7,3	7,3
- samaa mieltä	342	26,7	34,1
- hieman eri mieltä	292	22,8	56,9
- eri mieltä	258	20,2	77,1
- täysin eri mieltä	138	10,8	87,9
- ei osaa sanoa	155	12,1	100,0

TURVAVYÖT

Vastaajista 82 prosenttia kertoi käyttävänsä aina turvavyötä henkilöautossa taajamassa. Niistä, jotka eivät turvavyötä aina käytä, suurin osa käyttää sitä lähes aina. Taajamien ulkopuolella käytti turvavyötä kertomansa mukaan aina 89 prosenttia vastaajista. Samoin kuin taajamissa, toiseksi yleisin vastaus oli, että käyttää turvavyötä lähes aina.

TAULUKKO 24 KUINKA USEIN HENKILÖAUTOLLA AJAESSASI KÄYTÄT TURVAVYÖTÄ? TAAJAMISSA

KUINKA USEIN KÄYTÄT TURVAVYÖTÄ? TAAJAMISSA	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
harvoin tai en koskaan	20	1,6	1,6
noin yhdellä matkalla neljästä	17	1,3	3,0
noin puolella matkoista	15	1,2	4,2
noin kolmella neljästä matkasta	14	1,1	5,3
lähes aina	139	10,9	16,4
aina	1043	81,5	100,0
Yhteensä	1248	97,6	

TAULUKKO 25 KUINKA USEIN HENKILÖAUTOLLA AJAESSASI KÄYTÄT TURVAVYÖTÄ? TAAJAMIEN ULKOPUOLELLA

KUINKA USEIN KÄYTÄT TURVAVYÖTÄ? TAAJAMIEN ULKOPUOLELLA	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
harvoin tai en koskaan	12	0,9	1,0
noin yhdellä matkalla neljästä	7	0,5	1,5
noin puolella matkoista	7	0,5	2,1
noin kolmella neljästä matkasta	5	0,4	2,5
lähes aina	74	5,8	8,4
aina	1143	89,4	100,0
Yhteensä	1248	97,6	

Turvavyön käyttö linja-autoissa oli selvästi harvinaisempaa. Niistä vastaajista, jotka linja-autolla matkustavat (N=928), yli puolet käytti tavallisesti turvavyötä (23 prosenttia kertoi käyttävänsä turvavyötä aina ja 28 prosenttia lähes aina).

TAULUKKO 26 JOS LINJA-AUTOSSA ON ASENETTUNA TURVAVYÖ, KUINKA USEIN KÄYTÄT SITÄ?

JOS LINJA-AUTOSSA ON TURVAVYÖ, KUINKA USEIN KÄYTÄT SITÄ?	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
en käytä linja-autoa	351	27,4	27,4
harvoin tai en koskaan	347	27,1	54,6
noin yhdellä matkalla neljästä	37	2,9	57,5
noin puolella matkoista	45	3,5	61,0
noin kolmella neljästä matkasta	23	1,8	62,8
lähes aina	263	20,6	83,3
aina	213	16,7	100,0
Yhteensä	1279	100	

Turvavyönmuistuttimia kannatti kaikkiin autoihin lähes kahdeksan vastaajaa kymmenestä (77 %).

TAULUKKO 27 KAIKISSA AUTOISSA PITÄISI OLLA TEKNINEN JÄRJESTELMÄ, JOKA MUISTUTTAISI KULJETTAJIA JA MATKUSTAJIA TURVAVYÖN KÄYTÖSTÄ

PITÄISI OLLA JÄRJESTELMÄ, JOKA MUISTUTTAA TURVAVYÖSTÄ KÄYTÖSTÄ	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	454	35,5	35,5
- samaa mieltä	524	41,0	76,5
- hieman eri mieltä	160	12,5	89,0
- eri mieltä	58	4,5	93,5
- täysin eri mieltä	31	2,4	95,9
- ei osaa sanoa	52	4,1	100,0

Ruotsalaisvastaajista (Vägverket, 2007) 95,7 prosenttia kertoi käyttävänsä turvavyötä etuistuimella taajamassa. Taajaman ulkopuolella osuus oli 97,3 prosenttia. Bussissa ("Om det finns bälte i en buss, hur ofta använder du det?") turvavyötä kertoi käyttävänsä 47,7 prosenttia ruotsalaisista. Turvavyönmuistuttimet saivat tukea myös ruotsissa, jossa 86,1 prosenttia kannatti turvavyömuistuttimia ("Alla bilar borde ha et tekniskt system, som påminner bilförare och passagerare att sätta på sig bilbältet").

MIELIPITEET MUISTA LIIKENNEYMPÄRISTÖN TURVALLISUUTTA PARANTAVISTA TOIMENPITEISTÄ

Yli puolet (54 %) vastaajista kannatti risteysten korvaamista liikenneympyröillä. Ruotsissa (Vägverket, 2007) kannatus oli suurempaa, sillä 74,7 prosenttia kannatti liikenneympyröiden lisäämistä ("Fler korsningar bör ersättas med cirkulationsplatser").

TAULUKKO 28 YHÄ USEAMPI RISTEYS PITÄISI KORVATA LIIKENNEYMPYRÄLLÄ

YHÄ USEAMPI RISTEYS PITÄISI KORVATA LIIKENNEYMPYRÄLLÄ	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	186	14,5	14,5
- samaa mieltä	506	39,6	54,1
- hieman eri mieltä	343	26,8	80,9
- eri mieltä	116	9,1	90,0
- täysin eri mieltä	52	4,1	94,1
- ei osaa sanoa	76	5,9	100,0

Keskikaiteita päätteille nokkakolareita ehkäisemään kannatti yli kuusi kymmenestä vastaajasta (64 %). Myös keskikaiteilla oli ruotsissa suurempi kannatus, sillä 85,2 prosenttia oli samaa mieltä väitteen "Alla större vägar borde förses med mitträcken för förhindra möteskollisioner" (Vägverket, 2007).

TAULUKKO 29 KAIKKI SUUREMMAT TIET PITÄISI VARUSTAA KESKIIKAIKEILLA NOKKAKOLAREIDEN EHKÄISEMISEKSI

KAIKKI SUUREMMAT TIET PITÄISI VARUSTAA KESKIIKAIKEILLA	N	Prosenttia	Kumulatiivinen prosentti
- täysin samaa mieltä	288	22,5	22,5
- samaa mieltä	525	41,0	63,6
- hieman eri mieltä	244	19,1	82,6
- eri mieltä	113	8,8	91,5
- täysin eri mieltä	46	3,6	95,1
- ei osaa sanoa	63	4,9	100,0
Yhteensä	1279	100	

LÄHDELUETTELO

www.poliisi.fi. (2008, 4/). *Rattijuopumus*. Retrieved from <http://www.poliisi.fi/poliisi/tornio/home.nsf/pages/7FA09F18140FF565C2256C760036B0B4>.

www.vv.se. (2008, 4/). *Alkohol, droger & trafik*. Retrieved from http://www.vv.se/templates/page3____431.aspx.

Vägverket. (2006). *Trafiksäkerhet*.

Vägverket. (2007). *Trafiksäkerhet*.

LIITE 1 LAINSÄÄDÄNTÖÄ SUOMESSA JA RUOTSISSA

RANGAISTUKSET RATTIJUOPUMUKSESTA

SUOMI

lähde: Poliisi (www.poliisi.fi, 2008)

Lain mukaan moottoriajoneuvon kuljettaja syyllistyy rattijuopumukseen, jos hänen veressään on alkoholia vähintään 0,5 promillea tai litrassa uloshengitysilmaa 0,22 mg/l.

Törkeä rattijuopumuksen raja on 1,2 promillea verestä mitattuna tai 0,53 mg litrasta uloshengitysilmaa.

Rattijuopumustutkinta etenee seuraavasti

- Poliisi puhalluttaa tienpäällä
- Rattijuopumuksesta epäilty viedään poliisilaitokselle, jossa hänelle suoritetaan tarkkuusalkometrikoe. Tulos saadaan heti
- Tapauksesta tehdään rikosilmoitus, josta seuraa oikeudenkäynti. Prosessi nopeutuu, koska verikokeen tuloksia ei tarvitse odottaa. Lisäksi ajokortin aiheettomilta poisotoilta vältytään.
- Verinäyte otetaan, jos kuljettaja on niin humalassa tai pahoin vammautunut, ettei hän pysty puhaltamaan. Jos on viitteitä huumaavien aineiden käytöstä, otetaan aina virtsa- ja verinäyte.

Rattijuoppo menettää pääsääntöisesti aina ajo-oikeutensa. Jos ajokielto kestää yli kuusi kuukautta, kuljettaja joutuu uuteen kuljettajantutkintoon saadakseen ajokorttinsa takaisin.

Rattijuopumukseen syyllistynyt kuljettaja tuomitaan sakkoon tai enimmillään kolmen kuukauden vankeuteen.

Törkeästä rattijuopumuksesta rangaistus on vähintään 60 päiväsakkoa ja enintään kaksi vuotta vankeutta.

Autonsa juopuneelle luovuttanut tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Vesiliikennejuopumukseen syyllistyy henkilö, joka ohjailee alusta tai toimii aluksessa sen kulun turvallisuuteen olennaisesti vaikuttavassa tehtävässä nautittuaan alkoholia niin, että veren alkoholipitoisuus on vähintään 1,0 promillea tai 0,44 mg litrasta uloshengitysilmaa.

Rattijuopumukseen voi syyllistyä muillakin moottorikäyttöisillä laitteilla kuten esim. moottorikelkalla, mopolla ja jopa ruohonleikkurilla.

RUOTSI

lähde: Vägverket, (www.vv.se, 2008)

Rattfylla = inget körkort!

Straffet för ett rattfylleribrott är oftast böter eller fängelse, beroende på hur grovt brottet är. Dessutom återkallas nästan alltid körkortet, vilket egentligen inte är ett straff, utan en trafiksäkerhetsåtgärd.

För många kan en rattfylleridom få förödande sociala konsekvenser. Det som ofta uppfattas som den allvarligaste påföljden är förlusten av körkortet. Ett alternativ till körkortsåterkallelse kan vara att ansöka om att få delta i alkoholåtergångsprogram.

Vilka kör rattfulla?

Yngre och medelålders män dominerar bland rattfylleristerna. Ungefär 10 procent av rattfylleristerna är kvinnor men den andelen ökar långsamt. Det finns i huvudsak två kategorier av rattfyllerister:

Liikenneturva (2008) 17

- Den största gruppen är de som är alkoholberoende eller alkoholmissbrukare
- Den andra gruppen är de som någon enstaka gång kör rattfulla

Det finns egentligen bara två åtgärder som kan förhindra personer i den förstnämnda gruppen att köra onyktra – behandling för alkoholproblemet eller alkoholås.

Bland de förare som ertappas av polisen i rutinkontrollerna ligger den genomsnittliga promillenivån kring 1 promille. I dödsolyckorna är den däremot kring 1,5 promille, vilket tyder på att de flesta av de onyktra dödade förarna kan betraktas som alkoholberoende.

Vad säger lagen?

- Enligt lagen innebär rattfylleri att en person som kör ett motordrivet fordon:
- har druckit så mycket alkohol att alkoholkoncentrationen är minst 0,2 promille i blodet eller 0,1 milligram per liter i utandningsluften
- har använt narkotika så att det finns något narkotiskt ämne kvar i blodet (gäller inte om substansen har använts enligt en läkares ordination)
- är så påverkad av alkohol eller något annat medel att han eller hon inte kan köra på ett betryggande sätt.

Som motordrivet fordon räknas inte bara personbil, lastbil och buss utan även moped, motorcykel, snöskoter och andra terrängmotorfordon. Man kan alltså dömas till fängelse och få körkortet återkallat om man har varit berusad när man kört snöskoter. Lagen gäller även i terrängen och i inhägnade områden.

En förare döms för grovt rattfylleri om han/hon:

- har en alkoholkoncentration på minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter utandningsluft
- annars är avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel
- kör på ett sådant sätt att det innebär påtaglig fara för trafiksäkerheten.

Straffet för rattfylleri är oftast böter eller fängelse i högst sex månader. Dessutom återkallas i allmänhet körkortet under 1-12 månader. Vid grovt rattfylleri kan straffet bli fängelse i högst två år och körkortet kan återkallas under 12-36 månader. Grovt rattfylleri i kombination med grovt vållande till annans död kan ge upp till åtta års fängelse.

Polisens övervakning

Den svenska polisen får när som helst kontrollera om motorfordonsförarna är nyktra. Det görs med ett sållningsprov. Provet tas med ett instrument som visar om alkoholkoncentrationen ligger över eller under den lagliga gränsen. Om sållningsprovet visar att värdet ligger över den lagliga gränsen får föraren genomgå ett bevisprov. Bevisprovet tas ofta från utandningsluften men det kan också vara ett blodprov.

De senaste åren har polisen årligen genomfört drygt 1,5 miljoner sållningsprov, men ambitionen är att göra minst 2 miljoner per år. År 2005 rapporterades cirka 23 000 rattfylleribrott och av dem berodde cirka 7 500 på att föraren hade tagit andra droger än alkohol.